

सर्वोच्च अदालत, संयुक्त इजलाश
माननीय न्यायाधीश श्री वैद्यनाथ उपाध्याय
माननीय न्यायाधीश श्री चोलेन्द्र शम्शेर ज.ब.रा.

फैसला

मुद्दा नं.- ०७०-CR-०७४०

मुद्दा:- कर्तव्य ज्यान।

जिल्ला रुपन्देही शंकरनगर गा.वि.स. वडा नं. ५ ड्राइभरटोल घर भई हाल
जिल्ला कारागार कार्यालय पाल्पामा थुनामा रहेकी धनकुमारी के.सी.....१

पुनरावेदक
प्रतिवादी

विरुद्ध

हरिबहादुर खत्रीको जाहेरीले नेपाल सरकार.....१

प्रत्यर्थी
वादी

शुरु तहमा फैसला गर्ने - मा.न्या. श्री ॐकार उपाध्याय

रुपन्देही जिल्ला अदालत

पुनरावेदन तहमा फैसला गर्ने - मा.न्या. श्री इश्वरप्रसाद खतिवडा

मा.न्या. श्री बाबुराम रेग्मी

पुनरावेदन अदालत, बुटवल

फैसला मिति:- २०६९।५।१८

पुनरावेदन अदालत बुटवलको फैसलाउपर न्याय प्रशासन ऐन, २०४८ को दफा ९ (१)
अनुसार यस अदालतमा पुनरावेदन पर्न आएको प्रस्तुत मुद्दाको संक्षिप्त तथ्य एवं ठहर यस प्रकार
छ:-

मिति २०६७।१०।२६ गते दिनको अं.२.३० बजेको समयमा मेरो जेठो दाजु
खड्कबहादुर खत्रीलाई आफ्नै श्रीमती धनकुमारी के.सी. ले चिरुवा दाउरा तथा धारिलो हतियार
समेतले टाउँको समेतका शरीरका विभिन्न भागमा प्रहार गरी दाजुलाई कर्तव्य गरी मारेको हुँदा

निज अभियुक्त धनकुमारी के.सी. लाई पक्राउ गरी हदैसम्मको सजाय गरिपाउँ भन्ने समेत ब्यहोराको हरिबहादुर खत्रीको जाहेरी दरखास्त।

जिल्ला रुपन्देही शंकरनगर गा.वि.स. वडा नं. ५ शंकरनगर अमुल्यनगर स्थित पुर्व मुक्ति भण्डारीको घर, पश्चिम र उत्तर बाटो, दक्षिण खाली जग्गा यति चार किल्लाभिन्न रहेको उत्तर मोहडा भएको १ तले ३ कोठा भएको खड्क बहादुर के.सी.को घर, सो घरको उत्तर पश्चिम तर्फको कोठाभिन्न भुईमा पुर्व टाउको पश्चिम खुट्टा गरी दायाँ कोल्टे घोप्टो अवस्थामा मृतक खड्कबहादुर के.सी.को लाश रहेको, मृतकको टाउकोमा ३ इन्च लम्बाई, १ इन्च चौडाई र १ इन्च गहिराई काटेको घाउ चोट ओंठ र दुवै आँखी भौँको बीचमा काटेको घाउ, घुँडामा कोतारिएको दधारिएको तथा निलडाम समेत भएको, कोठा देखि गल्ली बाथरुमसम्म रगत तथा पानी बगेको, कोठाहरु भित्र र बाहिर भित्तामा रगत लागेको, मृतक लाशको काटेकाको घाउँ चोटहरुमा पहुँलो बेसार जस्तो पदार्थ लगाएको, सो घरको झ्याल मुनी ६० से.मी. लम्बाई, २ से.मी. चौडाई भएको रगत जस्तो पदार्थ लागेको काठको पटरा फेला परेको भन्ने घटनास्थल तथा लाश जाँच प्रकृति मुचुल्का।

कर्तव्य ज्यान मुद्दाका प्रतिवादी धनकुमारी के.सी. लाई पक्राउ गरी दाखिला गरेको छु भन्ने प्र.ह. अखिल राना मगरको प्रतिवेदन।

मेरो श्रीमानको पहिले देखि नै अत्याधिक मात्रामा रक्सी सेवन गर्ने बानी भएको हुँदा मिति २०६७।१०।२६ गते पनि बिहानै रक्सी सेवन गरी आई म तथा छोरा छोरीलाई गाली गलौज र हातपातसमेत गर्नु भयो। त्यसपछि मैले यिनको बानी नै यस्तो हो भनी चित्त बुझाई हामी स-परिवारले खाना खाई मेरो दाजुको छोरी बिरामी भई बुटवल आम्दा अस्पतालमा भर्ना भई उपचार भई रहेकोले निजलाई भेट्न मेरो छोरी सुजता क्षेत्री र छोरा सन्देश क्षेत्री गए। तत्पश्चात् मैले खाना खाएका भाडा वर्तन माझी धोई पखाली बाथरुममा कपडा धुन लाग्दा मेरो श्रीमानले खाना खाई पुनः रक्सी भट्टीमा गई रक्सी सेवन गरी आई मलाई गालीगलौज गर्दै हातपातसमेत गर्नु भएकोले मैले निजलाई धकेल्दै बाथरुमबाट बाहिर निकाली म कोठामा लुक्न जाँदासमेत निजले खोज्दै मलाई गाली गरी कपालमा समाई लछारपछार गरी पुनः कुटपटी गर्न थाले। त्यसपछि मलाई रीस उठी आज यिनको खुट्टामा हानी रक्सी खान जान नसक्ने गराउँछु भनी घरको झ्याल ढोका बनाउँदा बाँकी रहेको काठको पटरा वरण्डामा फेला पारी सोही पटराले निजको गोली गाँठोमा

हाने, त्यसपछि निजले मलाई समाउन खोज्दै गाली गलौज गरी पिट्न लागेकोले मलाई सारै रीस उठी निजलाई उक्त पटाराले हान्दा टाउको र अन्य शरीरमा समेत लाग्न पुगेछ, सोही घाउँचोटका कारण निज घाइते भई रगत बगेकोले सो रोक्नको लागि डिटोल र बेसार लगाई दिएकी हुँ। मैले हानेको घाउचोटको कारण निजको मृत्यु भएको हो भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी धनकुमारी के.सी.ले अधिकारप्राप्त अधिकारीसमक्ष गरेको बयान।

मिति २०६७।१०।२६ गते मेरो भाइ र म आम्दा अस्पतालमा मामाको छोरी बिरामी भएकाले भेट्न भनी ११.०० बजे घरबाट हिँड्दा घरमा बुबा र आमा हुनु हुन्थ्यो। अरु कोही थिएन। घरमा धेरै पहिले देखि नै बुबाले अलि बढी नै रक्सी खाएर आउने सानो तिनी कुरामा झै झगडा गर्ने कहिले बुबाले कहिले आमाले जे पायो त्यहीले हान्ने, झगडा गर्ने गर्नु हुन्थ्यो। सो दिन अस्पतालबाट घर फर्की आउँदा घरमा प्रहरीहरु तथा छिमेकीहरुको भिड थियो। घरको ढोका समेतमा रगत लागेको देखेका हौं। बुबालाई घरमा देख्न पाएनौं। पछि आमालाई सोध्दा बुबाले रक्सी खाएर झगडा गरे पछि मैले ढोका बनाउँदा बाँकी रहेको पटाराले हानेकी हुँ भन्नु हुन्थ्यो भन्ने समेत व्यहोराको सुजता के.सी. ले अधिकारप्राप्त अधिकारीसमक्ष गरेको कागज।

मृतक खड्कबहादुर खत्रीको टाउकाको चोट समेतको कारणबाट मृत्यु भएको भन्ने शव परीक्षण प्रतिवेदन।

खड्कबहादुर खत्री र निजको श्रीमती धनकुमारी खत्री क्षेत्री बीच सामान्य वादविवाद भई रहने र श्रीमतीले श्रीमानलाई रक्सी नखानु होस् भन्ने विषयमा झै झगडासमेत भई रहेको थियो। मिति २०६७।१०।२६ गते दिउँसो पनि रक्सी खाएर आएका खड्कबहादुर खत्रीले श्रीमतीलाई कुटपीटसमेत गरी झै झगडा भई धनकुमारी खत्रीले घरमा नै रहेको काठको पटाराले खुट्टा, हात, मुख, टाउको समेतमा हानेपछि घाइते भएका खड्कबहादुर खत्रीको मृत्यु भएको रहेछ। यसरी रीसको आवेगमा आई आफ्नै पतिलाई मर्नेसम्म कुटपीट गरी कर्तव्य गरी मार्ने प्रतिवादीलाई कानून बमोजिम कारवाही हुनुपर्दछ भन्ने समेत व्यहोराको मोति बुढाथोकी समेतले गरिदिएको वस्तुस्थिती मुचुल्का।

मृतकको टाउको लगायत शरीरको विभिन्न भागमा घा चोट भएको कुरा लाश प्रकृति विवरणबाट देखिएको छ भने उक्त घाउ चोटहरु आफुले काठको पटाराले कुटपीट गर्दा भएको घाउचोटहरु हुन भनी प्रतिवादी धनकुमारीले बयान गरेकी छन्। टाउकाको चोटको कारणबाट खड्कबहादुर खत्रीको मृत्यु भएको हो भन्ने शव परीक्षण प्रतिवेदनबाट देखिई प्रतिवादीले मुलुकी ऐन

ज्यान सम्बन्धी महलको १ नं. विपरीत १४ नं को कसुर गरेकीले सो कसुरमा प्रतिवादी धनकुमारी के.सी. क्षेत्रीलाई सोही महलको १४ नं बमोजिम सजाय गरिपाउँ भन्ने अभियोग मागदावी।

जाहेरवालालाई मैले चिने जानेकी छु। निज मेरो देवर हुनुहुन्छ। निजको म संग कुनै लेनदेन झै झगडा रीसइवी छैन। मृतक खड्कबहादुर के.सी. मेरो पति हुनु हुन्छ। निजले सँधैजसो रक्सी सेवन गर्ने गर्नु हुन्थ्यो। मिति २०६७।१०।२६ गते दिउँसो अन्दाजी ३.३० बजेको समयमा मैले मेरो घरको बाथरूममा कपडा धोई रहेकी थिएँ। सो समयमा निजले रक्सी सेवन गरी आई बल्ल कपडा धुने भन्दै गाली गरी मलाई लाठीले खुट्टामा हान्नु भयो। मैले पनि अब तपाईंले रक्सी खानु हुन्छकी हुँदैन भनी लाठीले निजको खुट्टामा हाने र कपडा सुकाउन गए पछि मेरो पति सिँडीमा लोटेको आवाज आएको थियो। म सिँडीमा आई हेर्दा निजलाई काटेर चोट लागेको थियो। हिराले औषधि लगाई दिई। गाडी खोजेर औषधि गर्न लान खोज्दा निजको मृत्यु घरमै भएको हो। मैले मेरो पतिलाई लाठीले खुट्टामा हानेकी हुँ। टाउकोमा होईन, पतिको मृत्यु मैले हानेको चोटबाट नभई लोटेर लागेको चोटबाट भएको हो। टाउकोमा मैले हानी कर्तव्य गरी मारेकी होईन। त्यसैले मलाई सजाय समेत हुनु पर्ने होईन भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी धनकुमारी के.सी. क्षेत्रीले शुरु अदालतमा गरेको बयान।

जाहेरवाला हरि बहादुर खत्री, प्रहरीमा कागज गर्न सुजता के.सी, वस्तुस्थिति मुचुल्काका मोतीबहादुर बुढाथोकी र विष्णुबहादुर थापाको बकपत्र भै मिसिल सामेल रहेको।

खड्क बहादुरको टाउकोको दायाँ कान देखि माथि ३ % ईन्च लम्बाई १ इन्च चौडाई र १ इन्च गहिराईको घाउ चोट देखिएको, आँखी भौं, हातका चोर औंला, माझी औंलामा काटेको तथा थिचिएको घाउ देखिएको भन्ने घटनास्थल तथा लाश प्रकृति मुचुल्काबाट देखिएको, तथा टाउको, खुट्टा तथा शरीरमा घा चोट देखिएको र मृत्युको कारण Head Injury भन्ने उल्लेख भएबाट खड्क बहादुर के.सी. को मृत्यु कर्तव्यबाट भएको पुष्टि भएको छ। मेरो दाजुलाई भाउजुले कर्तव्य गरी मारेको भनी जाहेरी दिई सो तथ्यलाई जाहेरवालाले अदालतमा समेत उपस्थित भई समर्थन गरी बकपत्र गरेको देखिन्छ। प्रतिवादी धनकुमारी के.सी. ले अदालतमा आरोपित कसुरमा इन्कार रहेपनि मौकामा पति खड्कबहादुरले रक्सी सेवन गरी मलाई गाली गलौज गरी कुटपीट गर्न लागेकोले रीस उठी पटराले टाउको तथा शरीरका अन्य भागमा प्रहार गरे र सोही चोटको कारण मृत्यु भएको हो भनी बयान गरेको देखियो। प्रस्तुत वारदातमा पति मादक पदार्थ रक्सी सेवन गरी आफू माथि गाली गलौज गरी कुटपीट गर्न थाले पछि मैले पनि रीस उठी पटराले हान्दा टाउको

समेतमा चोट लागी सोही चोटको कारणले मृत्यु भएको भनी मौकामा बयान गरेको अवस्था समेतबाट प्रस्तुत वारदात ज्यान सम्बन्धीको १४ नं. मा वर्णित आवेशप्रेरित हत्याको परिभाषा भित्र पर्ने देखिँदा सोही नं. बमोजिम प्रतिवादी धनकुमारी के.सी. लाई १०(दश) वर्ष कैद सजाय हुने ठहर्छ भन्ने समेत व्यहोराको शुरु रुपन्देही जिल्ला अदालतको मिति २०६८।८।१५ को फैसला।

उक्त फैसलामा चित्त बुझेन मिति २०६७।१०।२६ गते म घरमा कपडा धुन लागेको बेला पति खड्कबहादुरले मादक पदार्थ सेवन गरी मलाई कुटपीट गर्न लागेकोमा रक्सी खान जान नसक्ने बनाउने भनी काठको पटेराले खुट्टाको गोली गाँठोमा हान्दा शरीरको अन्य भागमा लाग्न गएको र उपचार गर्न जाँउ भन्दा नमानेकोले डिटोल बेसार लगाएको हो, यस्तो घटनालाई मनसाय प्रेरित तथा आवेश प्रेरित नभई अकस्मात रक्षा शिक्षाको लागि भएको हुँदा भवितव्य मानी सोही कसुरमा सजाय गर्नुपर्नेमा अभियोग दावीबमोजिम भएको सजाय चर्को पर्न गएको छ। वस्तुस्थिति मुचुल्काका मोति बुढाथोकी, विष्णुबहादुर थापाले अदालतमा बकपत्र गर्दा १ पटक दाउराले खुट्टामा हानेको सुनेको हुँ, टाउकोमा चोट कसले लगाएको हो थाहा भएन भनी बकपत्र गरेको पाइन्छ। जाहेरवाला प्रत्यक्षदर्शी होइनन्। पति सिँडीमा लोटेर लागेको चोटको कारण मृत्यु भएको अवस्थामा पनि अभियोग दावीबमोजिम सजाय गर्नु न्यायसंगत छैन। मार्नु पर्नेसम्मको मनसाय नभएको अवस्थामा सर्वोच्च अदालतबाट प्रतिपादित सिद्धान्त समेतबाट प्रस्तुत वारदात भवितव्य कायम गरी सो बमोजिम सजाय होस भनी प्रतिवादी धनकुमारी के.सी.को पुनरावेदन अदालतमा पर्न आएको पुनरावेदन जिकिर।

प्रतिवादीको कुटपीटका कारणले मृतक खड्कबहादुर के.सी. को मृत्यु भएको तथ्य लाश जाँच तथा घटना प्रकृति मुचुल्का, लाश जाँच प्रतिवेदन र प्रतिवादीउपरको किटानी जाहेरी समेतबाट देखिन्छ। मिति २०६७।१०।२६ गते आफ्नो पतिले मादक पदार्थ सेवन गरी कुटपीट गर्न लागेको अवस्थामा रिसाई पटेराले टाउको लगायत शरीरमा प्रहार गरी सोही चोटबाट मृत्यु हुन गएको देखिएको छ। मुलुकी ऐन ज्यान सम्बन्धी महलको १४ नं. अनुसार ज्यान मार्नाको मनसाय रहेनछ, ज्यान लिनुपर्ने सम्मको इत्ती पनि रहेनछ, लुकी चोरीकन हानेको पनि रहेनछ उसै मौकामा उठेको कुनै कुरामा रीस थाम्न नसकी जोखिमी हतियारले हानेको वा विष खुवाएकोमा बाहेक साधारण लाठा, ढुंगा, लात मुक्का इत्यादिले हान्दा सोही चोटपीरले ऐनका म्यादभित्र मरेमा दश वर्ष कैद गर्नु पर्छ" भन्ने व्यवस्था भएको पाइन्छ। प्रतिवादी धनकुमारी के.सी.को कार्य समेत उल्लिखित १४ नं बमोजिमको देखिन आएको छ। यस स्थितिमा प्रतिवादी धनकुमारी के.सी.लाई आरोपित

कसुरमा ज्यान सम्बन्धी महलको १४ नं. बमोजिम दश (१०) वर्ष कैद सजाय हुने ठहर्‍याएको शुरु रूपन्देही जिल्ला अदालतको मिति २०६८।८।१५ को फैसला मनासिव हुँदा सदर हुने ठहर्छ भन्ने पुनरावेदन अदालत बुटवलको मिति २०६९।५।१८ को फैसला।

पुनरावेदन अदालतको उक्त फैसला चित्त बुझेन श्रीमानलाई रक्सी खान जान नसक्ने गराउँछु भनी सामान्य काठले खुट्टामा हानेको मात्र हो। कुनै पूर्व रीसइवी र अपराधिक मनसाय बिना नै रक्सी खानबाट छुटाउने उद्देश्यले काठले कुटेको सम्म हो। म घरको छतमा कपडा सुकाउन गएको अवस्थामा पछि लागी माथि जान खोज्दा सिढीमा लड्न गई टाउकोमा चोट लाग्न पुगी सोही चोट पीरका कारणले पति खड्कबहादुर के.सी. को मृत्यु भएको हो। पतिलाई मार्ने कुनै पनि पत्नीको इच्छा र चाहना हुँदैन। भवितव्य परी पतिको मृत्यु भएको अवस्थामा मुलुकी ऐन ज्यान सम्बन्धी महलको ५ नं. अनुसारको कसुर अपराधमा ऐ.६ नं अनुसार सजाय गर्नुपर्नेमा ऐ. महलको १४ नं. अनुसार सजाय गरेको पुनरावेदन अदालत बुटवलको त्रुटिपूर्ण फैसला उल्टी गरी भवितव्यको कसुर कायम गरिपाउँ भन्ने प्रतिवादी धनकुमारी के.सी. को यस अदालतमा पर्न आएको पुनरावेदनपत्र।

नियम बमोजिम पेशी सुचिमा चढी निर्णयार्थ यस इजलाश समक्ष पेश भएको प्रस्तुत मुद्दामा पुनरावेदन सहितको मिसिल अध्ययन गरी पुनरावेदन अदालत बुटवलको फैसला मिलेको छ, छैन पुनरावेदन जिकिर पुग्न सक्ने हो, होइन सो सम्बन्धमा निर्णय गर्नुपर्ने देखियो।

निर्णयतर्फ विचार गर्दा, पुनरावेदन अदालतले मुलुकी ऐन, ज्यान सम्बन्धी महलको ५ नं. ले परिभाषित गरेको भवितव्यको कसुर अपराध ठहर गर्नुपर्नेमा प्रस्तुत मुद्दामा आकर्षित हुनै नसक्ने ऐ. महलको १४ नं अनुसार दश (१०) वर्ष कैद सजाय गर्ने ठहर्‍याएको फैसला त्रुटिपूर्ण छ। पत्नीले आफ्नो श्रीमानलाई मार्ने नियत राखेकै हुँदैन। मादक पदार्थ रक्सी सेवन गर्न जान नसक्ने बनाउँछु भनी सामान्य कुटपीट गर्दा पतिको मृत्यु भएकोले पुनरावेदन अदालतको त्रुटिपूर्ण फैसला उल्टी गरी भवितव्यको कसुर कायम गरिपाउँ भन्ने प्रतिवादीको पुनरावेदन जिकिर रहेको देखियो।

मिति २०६७।१०।२६ गते प्रतिवादीले खड्कबहादुर के.सी.लाई कर्तव्य गरी हत्या गरेकाले कारवाही गरी सजाय गरिपाउँ भन्ने प्रतिवादीउपरको किटानी जाहेरीका आधार अनुसन्धान भई संकलित सबुद प्रमाणहरुद्वारा प्रतिवादी धनकुमारी के.सी.ले मुलुकी ऐन, ज्यान सम्बन्धी महलको १ नं विपरीत १४ नं अनुरूपको कसुर अपराध गरेकोले ऐ. महलको १४ नं अनुसार सजाय गरिपाउँ भन्ने प्रतिवादीउपरको अभियोग दाबी रहेको देखिन्छ। प्रतिवादीको मौकामा अधिकारप्राप्त

अधिकारी र अदालतमा भएको बयान, मिति २०६७।१०।२७ को शव परीक्षण प्रतिवेदन, घटनास्थल लाश जाँच मुचुल्का र मौकामा बुझिएका व्यक्तिहरूको लिखतका आधारमा खड्कबहादुर के.सी. खत्रीको अस्वभाविक तवरबाट मृत्यु भएको तथ्यमा विवाद रहेको देखिंदैन।

अब मृतक खड्कबहादुरको मृत्यु यी प्रतिवादीको कर्तव्यबाट भएको हो, होइन भन्ने सम्बन्धमा विचार गर्दा प्रतिवादी धनकुमारी के.सी.ले अदालतमा बयान गर्दा पनि खड्कबहादुरलाई रक्सी खानबाट रोक्न लाठीले निजको खुट्टामा हाने र कपडा सुकाउन गएपछि मेरो पति सिँडीमा लोटेको कारणले चोट लागी मृत्यु भएको हो भनी खुट्टामा लाठीले हिकोएको कुरामा सावित भई बयान गरेको पाइन्छ। निज प्रतिवादीले मौकामा अधिकारप्राप्त अधिकारीसमक्ष पति खड्कबहादुरले रक्सी खाई आएर मलाई लछारपछार गरी कुटपीट गरेकाले रीस उठी निजलाई पटराले हान्दा टाउको र शरीरका अन्य भागमा लाग्न पुगी सोही चोट पीरका कारणले पति खड्कबहादुरको मृत्यु भएको हो भनी आरोपित कसुर अपराधमा सावित भई बयान गरेको देखिन्छ। मिति २०६७।१०।२६ को घटनास्थल लाश जाँच मुचुल्का हेर्दा मृतकको टाउकोमा बायाँ कानदेखि माथि लम्बाई ३ % इन्च, चौडाई १ इन्च र गहिराई १ इन्च काटेको चोट, दुवै आँखी भौँको बीचमा र ओठमा समेत ससाना घाउ चोट रहेको देखिन्छ। दाहिने हातको चोरी औँला र माझी औँला काटिएको, दुवै घुडामा कोतारेको र निल डाम देखिएको ती काटेको घाउ चोटहरूमा पहुँलो बेसार जस्तो पदार्थ लगाएको भन्ने देखिन्छ। त्यसैगरी शव परीक्षण प्रतिवेदन हेर्दा The cause of death is head injury भन्ने उल्लेख भएको पाइन्छ। मौकामा बुझिएका सुजाता के.सी, मोतीबहादुर बुढाथोकी, विष्णुबहादुर थापा समेतका व्यक्तिहरूले प्रतिवादी धनकुमारी के.सी र मृतक खड्कबहादुर बीच कुटपीट भएको हो। प्रतिवादीले प्रहार गरेको पटराले मृतकको टाउकोमा चोट लागी सोही चोटका कारणले मृतकको मृत्यु भएको हो भनी प्रतिवादी उपरको किटानी जाहेरीलाई समर्थन हुने गरी अदालतमा समेत बकपत्र गरेको देखिन्छ। यसबाट प्रतिवादी धनकुमारी के.सी.ले प्रहार गरेको चोट पीरका कारणले खड्कबहादुर के.सी.को मृत्यु भएको तथ्य मिसिल संलग्न स्वतन्त्र र तथ्यगत प्रमाणबाट देखियो।

अब यी प्रतिवादीले मुलुकी ऐन ज्यानसम्बन्धी महलको ५ नं वा १४ नं. के कुन नम्बरले परिभाषित गरेको अपराध घटाएको हो र प्रतिवादीलाई के कति सजाय गर्नुपर्ने हो सो सम्बन्धमा विचार गर्नुपर्ने देखियो।

मुलुकी ऐन ज्यान सम्बन्धी महलको ५ नं हेर्दा "ज्यान लिने इबिलाग वा मनसाय नभै कसैले आफूले गरेको कर्तव्यले मानिस मर्ला भन्ने जस्तो नदेखिएको कुनै काम कुरा गर्दा त्यसैद्वारा केही भई कुनै मानिस मर्न गएको भवितव्य ठहर्छ" भन्ने कानूनी प्रावधान रहेको देखिन्छ।

पुनरावेदीका प्रतिवादीले अनुसन्धानको सिलसिलामा कागज गर्दा मृतकलाई टाउको लगायत विभिन्न अंगमा चोट छोडेको तथ्यमा साबित रहेको देखिन्छ। घटनास्थल लाश जाँच प्रतिवेदनबाट टाउकोको चोटबाट मृतकको मृत्यु भएको देखिन्छ। अनुसन्धान हुँदा भएको साविति बयान, लाश जाँच मुचुल्का र लाश जाँच प्रतिवेदन दुवैले पुष्टि गरिरहेको देखिन्छ। तसर्थ प्रस्तुत मुद्दामा प्रतिवादी धनकुमारी के.सी.ले निजको पति खड्कबहादुरलाई काठको पटराले प्रहार गर्दा टाउकोको बायाँ कान देखि माथि चोट लागेको, दुवै आँखी भौँको बीचमा र ओठमा काटेको, दाहिने हातको चोरी औँला काटिएको र घुडामा निलडाम भई टाउकोमा लागेको चोटको कारणले मृतकको मृत्यु भएको देखिन्छ। मानिसको टाउको, निधार जस्तो संवेदनशील एवं मर्मस्थल अङ्गमा पटक पटक प्रहार गर्दा मानिस मर्ला भन्ने जस्तो नदेखिने भनी मान्न मिल्ने अवस्था हुँदैन। त्यस्तो शरीरको संवेदनशील ठाउँमा प्रहार गर्दा मानिस मर्ने अवस्था रहन्छ। मुलुकी ऐन ज्यान सम्बन्धी महलको ५ नं. आकर्षित हुन ज्यान मार्ने इबिलाग वा मनसाय नभई आफूले गरेको कार्यले मानिस मर्ला भन्ने जस्तो नदेखिएको कुनै काम कुरा गर्दा त्यसैद्वारा केही भई मानिस मर्न गएको अवस्थामा मात्र उक्त ५ नं. आकर्षित हुने देखिन्छ। तर प्रस्तुत मुद्दामा प्रतिवादीको उक्त कार्यबाट सहज रूपमा ज्यान जान सक्ने पूर्व अनुमान गर्न सकिने हुँदा ज्यान सम्बन्धी महलको ५ नं. ले परिभाषित गरे अनुरूप भवितव्यको वारदात हो भन्न मिल्ने।

अब मुलुकी ऐन, ज्यान सम्बन्धी महलको १४ नं हेर्दा "ज्यान मार्नको मनसाय रहेनछ, ज्यान लिनुपर्ने सम्मको इवी पनि रहेनछ, लुकी चोरिकन हानेको पनि रहेनछ, उसै मौकामा उठेको कुनै कुरामा रीस थाम्न नसकी जोखिमी हतियारले हानेको वा विष खुवाएकोमा बाहेक साधारण लाठा ढुंगा, लात, मुक्का इत्यादी हान्दा सोही चोट पीरले ऐनका म्यादभिन्न ज्यान मरेमा दश वर्ष कैद गर्नुपर्छ" भन्ने कानूनी प्रावधान रहेको पाइन्छ। उक्त कानूनी प्रावधान अनुरूप कसैको ज्यान मार्ने मनसाय नभएको, ज्यान लिनुपर्ने सम्मको इवी पनि नभएको र लुकी चोरिकन प्रहार नगरेको अवस्थामा कुनै कुरामा उसै बखत रीस उठी जोखिमी हतियारले हानेको वा विष खुवाएकोमा बाहेक साधारण लाठा, ढुंगा, लात मुक्का आदिले हान्दा सोही चोट पीरले ऐनको म्यादभिन्न मृत्यु भएमा आवेश प्रेरित हत्या भई दश वर्ष कैद सजाय" गर्नुपर्ने कानूनी व्यवस्था रहेको देखिन्छ।

प्रस्तुत मुद्दामा प्रतिवादी धनकुमारी के.सी.ले निजको पति मृतक खड्कबहादुर के.सी. को ज्यान मार्ने मनसाय वा निजको ज्यान लिनुपर्ने सम्मको पूर्व रीस इवी रहेको वा लुकी चोरी हानेको वा जोखिमी हतियारको प्रयोग भएको वा विष खुवाएको देखिंदैन। पतिले पहिले देखिनै पटक पटक रक्सी खाई आउने गरेको, रक्सी नखानुस् भन्दा नमानेको र प्रतिवादी लुगा धोई रहेको अवस्थामा निजलाई गाली गलौज र कुटपीट गरेको अवस्थामा पतिसंग तत्काल रीस उठी सो रीस थाम्न नसकी काठको पटराले टाउको लगायत शरीरका विभिन्न भागमा हिक्राएको अवस्थामा टाउकोमा लागेको चोट पीरका कारणले मृतकको घटनास्थलमा नै मृत्यु भएको देखिन्छ। यी नै आधारमा प्रतिवादी धनकुमारी के.सी.लाई मुलुकी ऐन, ज्यान सम्बन्धी महलको १४ नं. अनुरूप १० वर्ष कैद सजाय गरेको देखियो। नेपाल सरकारको अभियोग दाबी नै ज्यान सम्बन्धी महलको १४ नं. को भएको हुँदा अभियोग दाबी भन्दा बढीको कसुर वा सजाय हुन सक्ने हो होइन भनी बिचार गरी रहनु परेन।

अतः माथि उल्लिखित आधार र कारण समेतबाट प्रतिवादी धनकुमारी के.सी.लाई मुलुकी ऐन ज्यान सम्बन्धी महलको १४ नं. अनुसार दश वर्ष कैद सजाय हुने ठहर्‍याएको शुरु रूपन्देही जिल्ला अदालतको मिति २०६८।८।१५ को फैसला सदर हुने ठहर्‍याएको पुनरावेदन अदालत बुटवलको मिति २०६९।५।१८ को फैसला मिलेकै देखिँदा सदर हुने ठहर्छ। पुनरावेदक प्रतिवादीको भवितव्य तर्फको पुनरावेदन जिकिर पुग्न सक्दैन। फैसलाको जनाउ थुनामा रहेकी पुनरावेदक प्रतिवादीलाई दिई प्रस्तुत मुद्दाको दायरीबाट लगत कट्टा गरी मिसिल नियमानुसार बुझाई दिनु।

न्यायाधीश

उक्त रायमा म सहमत छु।

न्यायाधीश

इजलाश अधिकृत:- प्रेमप्रसाद न्यौपाने

कम्प्युटर :- सबिना अधिकारी

इतिसम्बत् २०७२ भाद्र १५ गते रोज ३ शुभम् ।